

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.495/2018/8. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Budaházi Ügyvédi Iroda (címe, ügyintéző: dr. Budaházi János ügyvéd) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a dr. Gyükér János ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű, II.rendű alperes neve. (címe) II. rendű, valamint a dr. Kiss István ügyvéd (címe) és a dr. Kővágó László ügyvéd (címe) által képviselt III.rendű alperes neve (címe) III. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 15.P.21.736/2017/28. számú ítélete ellen a felperes részéről 30. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. és a II. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak részére 38 100 (Harmincnolcezer-egyszáz) forint, a III. rendű alperes részére pedig 38 100 (Harmincnolcezer-egyszáz) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy 440 000 (négy száznegyvenezer) forint le nem rótt fellebbezési illetéket az állam visel.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A felperes mint adós, valamint az I. és a II. rendű alperesek mint hitelezők 2007. május 8. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amelyet **dr. M. M-né** közjegyző közjegyzői okiratba foglalt. A megállapodás alapján az I. és a II. rendű alperesek 4 040 000 Ft svájci frankban nyilvántartott kölcsönt folyósítottak a felperes részére, aki vállalta, hogy e kölcsönt a szerződésben foglalt kamattal és költségekkel növelt összegben 180 hónap alatt visszafizeti a hitelezők részére. A szerződés V.4. pontja értelmében a felperes tudomásul vette, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata, hiszen a folyósítás napján érvényes, az I. rendű alperes által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában nyilvántartott törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is megemelkedhet. Kijelentette, hogy e kockázat vagyoni kihatásait ő viseli, továbbá az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tette és fizetőképességének megfelelően mérlegelte.

Az **O. D-né** által képviselt felperes 2008. január 7. napján újabb kölcsönszerződés megkötésére irányuló ajánlatot tett a II. rendű alperes felé. A formanyomtatványba foglalt ajánlatban úgy nyilatkozott, hogy svájci frank alapú kölcsönszerződést kíván kötni, így tudomása van róla, hogy a kölcsön összegét devizában tartják nyilván, de az I. rendű alperes által a folyósítás napján alkalmazott deviza vételi árfolyamon számolt forint összegben folyósítják neki, a törlesztőrészeket ugyanakkor forintban kell megfizetni, amely az I. rendű alperes által az adott részlet esedékességének napját megelőző napon alkalmazott deviza eladási árfolyamon kerül elszámolásra. A felperes által aláírt formanyomtatvány szerint a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról napra változhat, svájci frank esetében bármilyen irányban és bármilyen mértékben, ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem állapítható meg. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. A felperes kijelentette, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat jellegét megértette és a felmerülő kockázatot viseli.

A felperes ajánlata folytán az I. rendű alperes által képviselt II. rendű alperes mint hitelező, valamint a felperes mint adós között 2008. január 29. napján újabb kölcsönszerződés jött létre, amelyet **dr .M. M-né** közjegyző közjegyzői okiratba foglalt.

A megállapodás I. pontja szerint a II. rendű alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy - részben a felperes 2007. május 8. napján létrejött kölcsönszerződésből eredő tartozásának kielégítése céljából - svájci frankban nyilvántartott jelzáloghitelt nyújt az adós részére. A szerződés I.1. pontja úgy rendelkezett, hogy a kölcsön összege 5 500 000 Ft. A kölcsön összegének devizában történő megállapítása a folyósítás napján érvényes, az I. rendű alperes által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik, amelyről a felperest a II. rendű alperes folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatja.

A szerződés szerint az induló teljes hiteldíj mutató (THM) a közjegyzői okirat aláírásának napján évi 5,30% (II. pont), az ügyleti kamat évi 4,95% (II.1. pont), a kezelési költség a folyósítástól számított 6. hónapig 0%, ezt követően pedig annyi, amennyit az **Y** Lakáshitelek kamat-, díj-, jutalék- és költségfeltételeiről szóló hirdetmény tartalmaz, ennek mértéke a közjegyzői okirat aláírásakor évi 2,04% (II.2. pont).

A megállapodás III.2. pontja értelmében a futamidő 180 hónap, amelyből az első 100 hónapos türelmi idő alatt a felperesnek csak a hiteldíjat (kamatot és kezelési költséget) kell megfizetnie. A tőketörlesztés a türelmi idő lejártát követően havonta, minden hónap negyedik napján, a hiteldíj pedig havonta, szintén minden hónap negyedik napján esedékes. A törlesztőrészlet összege 140 CHF, amely az I. rendű alperes által a közjegyzői okirat aláírásának napján alkalmazott deviza eladási árfolyam alapulvételével 22 690 Ft. A törlesztőrészek mértéke a kölcsön folyósítását követő hónap negyedik napjától számított 5 éven (6 hónapon, majd az ezt követő 4 év 6 hónapon) keresztül - az esetleges kamat-, kezelési költség és árfolyamváltozásokra tekintet nélkül - állandó, a hiteldíj ezen változások miatt esetlegesen ki nem fizetett része ugyanakkor a kölcsöntőke összegét növeli. A futamidő első hat hónapját követően a devizában megállapított fix törlesztőrészek 4 éven és 6 hónapon keresztül fizetendő forint összegét a II. rendű alperes az I. rendű alperes által a folyósítást követő hónap negyedik napjától számított hatodik hónap utolsó előtti napján alkalmazott deviza eladási árfolyam, a hirdetményben

közzétett hiteldíj és a hátralévő futamidő alapján határozza meg. A kölcsön folyósítását követő naptári hónap negyedik napjától számított 5 évet követően a devizában megállapított törlesztőrészeket fizetendő forint összegét az I. rendű alperes által az esedékesség napját megelőző napon alkalmazott deviza eladási árfolyam alapulvételével kell meghatározni.

A szerződés V.4. pontja rögzítette a közjegyzői díj, a fedezetkezelési díj, a fedezetváltózási díj és az ingatlan-nyilvántartási szolgáltatási díj összegét, valamint azt, hogy a felperes tudomásul vette: a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata, hiszen a folyósítás napján érvényes, az I. rendű alperes által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában nyilvántartott törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is megemelkedhet. Kijelentette, hogy e kockázat vagyoni kihatásait ő viseli, továbbá az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tette és fizetőképességének megfelelően mérlegelte. A felperes nyilatkozott arról is, hogy a II. rendű alperes általános üzletszabályzatát, valamint a devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálog típusú hitelekre vonatkozó üzletszabályzatát kézhez kapta, az abban foglaltakat megismerte, megértette, és magára nézve kötelezőnek elfogadta.

A II. rendű alperes a kölcsön folyósítására irányuló kötelezettségének eleget tett, a felperes pedig a kölcsön törlesztését megkezdte. A II. rendű alperes a kölcsönszerződést - törlesztési késedelemre hivatkozással - 2017. január 10. napján azonnali hatállyal felmondta, majd a felperessel szemben fennálló követelését 2017. február 13. napján a III. rendű alperesre engedményezte.

A II. rendű alperes a 2014. évi XL. törvény (DH2 törvény) alapján elszámolt a felperessel, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes keresete annak megállapítására irányult, hogy a 2008. január 29. napján létrejött kölcsönszerződés érvénytelen. Arra hivatkozott, hogy e megállapodás lehetetlen szolgáltatásra irányul, továbbá nyilvánvalóan sérti a jóerkölcsöt is, hiszen az árfolyamkockázat miatt az adós nem képes a szerződésből fakadó fizetési kötelezettségének eleget tenni, továbbá a megállapodás rejtett módon befektetési elemet is tartalmaz. Rámutatott, hogy a szerződés nem határozza meg a kölcsönösszeget, a kamatot, a THM-t, valamint a törlesztőrészeket összegét és esedékességét, így az a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. §-a (1) bekezdésének a), b) c) és e) pontjaiba ütközik, továbbá tisztességtelen is, hiszen az alperes nem adott megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatra vonatkozóan. Utalt rá, hogy a megállapodás kezelési költségre vonatkozó rendelkezése szintén tisztességtelen, a II. rendű alperes ugyanis szolgáltatás nélkül követel ellenszolgáltatást. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását, továbbá annak megállapítását kérte, hogy a tartozásának összege 2015. február 1. napján 3 772 118 Ft volt, amelynek megfizetésére részletfizetés engedélyezését kérte. Kérelmet terjesztett elő a per tárgyalásának az Európai Unió Bírósága előtt C-483/16., C-38/17., C-51/17., C-118/17. és C-126/17. számok alatt indult előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig történő felfüggesztése iránt.

Az alperesek elsődlegesen a per megszüntetését, másodlagosan pedig a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. és a II. rendű alperesek részére egyetemlegesen 63 500 Ft perköltséget. Megállapította, hogy a le nem rótt eljárási illetéket az állam viseli.

A határozatát azzal indokolta, hogy a felperes keresete a DH2 törvény 37. §-a (1) bekezdésének megfelelt, ezért az alperesek alap nélkül kérték a per megszüntetését. Utalt arra is, hogy noha az I. rendű alperes félként nem vett részt a keresettel érintett megállapodásban, emiatt vele szemben szintén nem lehetett megszüntetni a pert, hanem a keresetet érdemben kellett elutasítani.

Nem találta alaposnak a felperes azon érvelését, hogy a kölcsönszerződés lehetetlen szolgáltatásra irányul, továbbá nyilvánvalóan sérti a jóerkölcsöt, a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 2. pontja szerint ugyanis a deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés.

Megállapította, hogy a szerződés kezelési költségre vonatkozó rendelkezése szintén nem érvénytelen, hiszen a kezelési költség fogalmát jogszabály, így például az 58/2014. (XII. 17.) MNB rendelet is ismeri, továbbá a teljes hiteldíj mutató nem csak az ügyleti kamatot foglalja magában, hanem más költségeket is, ezért a „pénzügyi intézmény nemcsak kamatot, hanem díjat és költséget is felszámíthat” (EBH2012.G.4.).

Kifejtette, hogy a szerződés nem tartalmaz befektetési elemet, annak ugyanis, hogy a hitelező miként finanszírozza magát, nincs kihatása a felek jogviszonyára. E körben utalt a 6/2013. Polgári jogegységi határozatra, amely szerint deviza alapú kölcsönszerződés - a befektetési célú kölcsönt kivéve - nem befektetési szerződés, arra a befektetési szerződésekre irányadó tájékoztatási szabályok nem vonatkoznak, továbbá hivatkozott a BH2016.178. szám alatt közzétett eseti döntésre és az Európai Unió Bíróságának C-312/14. számú ügyben hozott ítéletére.

Rámutatott, hogy a megállapodás az 1/2016. Polgári jogegységi határozat 1. pontjának megfelelően tartalmazza annak tárgyát, hiszen rögzíti, hogy az II. rendű alperes 5 500 000 Ft svájci frankban nyilvántartott kölcsönt folyósít a felperes részére, amelynek devizaösszegét az I. rendű alperes által a folyósítás napján alkalmazott deviza vételi árfolyamon kell kiszámítani. Amennyiben az I. rendű alperes az adott napon több árfolyamot is meghirdetett volna, az esedékesség napját megelőző napon alkalmazott utolsó árfolyam lett volna az irányadó (Kúria Pfv.VI.20.963/2015/7., Pfv.VI.20.970/2015/6.). Utalt rá, hogy a felek jogviszonyában az eredetileg meghatározott árfolyamnak nincs jelentősége, a törlesztőrészletek összegét a DH2 törvény 3. §-ának (2) bekezdésében írt árfolyamon kell átszámítani. Érvelése szerint a szerződés tartalmazza a THM mértékét, valamint az annak kiszámítása során figyelembe nem vett egyéb költségeket is, hiszen a felek rögzítették a közjegyzői díj, a fedezetkezelési díj, a fedezetváltózási díj és az ingatlan-nyilvántartási szolgáltatási díj összegét. Megállapította, hogy a szerződés tartalmazza az ügyleti kamat, a kezelési költség és a késedelmi kamat mértékét, továbbá a

törlesztőrészletek számát, összegét és a törlesztési időpontokat is. Erre tekintettel az nem sérti a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének a), b) c) és e) pontjait.

Nem találta alaposnak a felperes azon érvelését sem, hogy a kölcsönszerződés az árfolyamkockázat tárgyában kapott megfelelő tájékoztatás hiányában tisztességtelen. A II. rendű alperesnek arról kellett tájékoztatnia a felperest, hogy az árfolyamkockázat mit jelent és annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre, az árfolyamváltozás várható mértékére vonatkozóan azonban nem kellett tájékoztatást adnia (6/2013. Polgári jogegységi határozat 3. pontja). E tájékoztatási kötelezettségének a II. rendű alperes eleget tett, hiszen az árfolyamváltozás lényegéről és annak törlesztőrészletekre gyakorolt hatásáról a 2007. május 8. napján és a 2008. január 29. napján kötött szerződésekben, továbbá a 2008. január 7. napján kelt szerződéskötési ajánlatot tartalmazó formanyomtatványban is teljes körű tájékoztatást adott a felperesnek.

Ezért az 2/2014. polgári jogegységi határozat alapján a felperes kötelezettsége volt annak bizonyítása, hogy a szerződéskötés előtt vagy annak során olyan tájékoztatást kapott a II. rendű alperes képviselőitől, amelyből alappal gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli. E kötelezettségének azonban nem tett eleget, hiszen kizárólag **Cs. L.** tanúvallomása támasztotta alá azt a tényállítást, hogy **O. D-né** és **D. M.** azt mondták neki: a forint és a svájci frank egymáshoz viszonyított árfolyama legfeljebb 15 százalékos mértékben változhat. E tanú azonban a 2007. május 8-án létrejött kölcsönszerződés alapját képező kérelem előterjesztésekor még a felperes adóstársaként járt el, a felperessel egy háztartásban: a II. rendű alperes jelzálogjogával terhelt ingatlanban lakik, ráadásul a tíz évvel ezelőtt folytatott megbeszélések tartalmából kizárólag az árfolyamkockázatról szóló egyetlen kijelentésre emlékezett, ezért a vallomásának csekély bizonyító ereje volt. F-né **D. M.** tanú ugyanakkor nem emlékezett a felperessel kötött kölcsönszerződés körülményeire, általánosságban pedig azt vallotta, hogy nem adott az ügyfelek részére olyan tájékoztatást, amely szerint az árfolyamkockázat nem valós, nem az adósokat terheli, vagy felső korlátja van.

A felperes tényállításainak igazolása céljából **H. I-né** és **M I.** tanúkenti meghallgatása nem volt szükséges, hiszen a felperes nem állított olyat, hogy e személyektől az árfolyamkockázatra vonatkozóan bármilyen tájékoztatást kapott volna. **O. D-né** tanúkenti meghallgatását pedig azért mellőzte, mert egyrészt a felperes nem jelentette be az idézhető címét, másrészt pedig e személy a perrel érintett kölcsönszerződés megkötése során nem a II. rendű alperes, hanem a felperes képviselője volt, ezért amennyiben az árfolyamkockázat tárgyában az írásbeli szerződéstől eltérő tartalmú tájékoztatást adott, az nem értékelhető a hitelező terhére.

Mivel pedig a felperes nem igazolta, hogy a II. rendű alperes nevében eljáró személyektől az árfolyamkockázatra vonatkozóan a kölcsönszerződéstől eltérő tartalmú tájékoztatást kapott, nem bizonyította, hogy a szerződés árfolyamkockázatot fogyasztóra áthárító rendelkezése tisztességtelen.

Kifejtette, hogy a felperes azon érvelése sem volt alapos, amely szerint a kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzatot és hirdetményt nem adták át a részére, ezt ugyanis a megállapodás V.4. pontja, valamint a 27/A/1. sorszámú átvételi elismervény egyértelműen cáfolta. Megállapította, hogy empirikus módszerekkel nem igazolható a felperes azon tényállítása, amely szerint a II. rendű alperes pontos tudomással bírt az

árfolyamok jövőbeli alakulásáról, ezért a felperes a Hpt. 58-59. §-aira sem hivatkozhatott. Elutasította a felperes per tárgyalásának felfüggesztése iránti kérelmeit is, hiszen az Európai Unió Bírósága előtt C-483/16., C-38/17., C-51/17., C-118/17. és C-126/17. szám alatt indult előzetes döntéshozatali eljárások tárgya nem minősíthető jelen peres eljárás előkérdésének.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte az I-II. rendű alperesek jogi képviselői munkadíjból álló perköltségének megfizetésére, megállapította ugyanakkor, hogy a felperes illeték megfizetésére kiterjedő részleges költségmentessége folytán a le nem rótt kereseti illetéket helyette az állam viseli.

A felperes fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének keresete szerint történő megváltoztatására irányult.

Arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződés alapján az I-II. rendű alperesek feltőkésítették az árfolyamkockázatot, így e megállapodás lehetetlen szolgáltatásra irányult, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (1959. évi Ptk.) 227. §-a alapján semmis. Érvelése szerint a jelentős árfolyammozgás miatt az I-II. rendű alpereseknek át kellett volna váltaniuk a tartozást forintra, ennek hiányában a magatartásuk sérti az 1959. évi Ptk. 4. §-át. A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.704/2013/5. számú ítéletére utalva kifejtette, hogy a kezelési költség szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatás, amely szintén tisztességtelen. Megismételte, hogy a létrejött megállapodás nem kölcsönszerződés, hanem egy pénzpiaci, tőzsdei befektetésre irányuló megállapodás, amelyben minden kockázatot az adós visel, így az ezen okból is tisztességtelen és nyilvánvalóan sérti a jóerkölcsöt.

Úgy érvelt, hogy a szerződés nem felel meg a Hpt. 213. §-a (1) bekezdése a), b), c) és e) pontjainak, továbbá a Hpt. 210. §-a (2) bekezdésének sem. Ennek oka az, hogy a megállapodás alapján nem lehet kiszámítani a kölcsönadott devizaösszeget, ugyanis a szerződéskötéskor nem volt ismert a folyósítás időpontja. A szerződés aláírásakor a felek nem ismerték a folyósításkori árfolyamot sem, így a megállapodás az ügyleti kamatot, a THM-t, valamint a költségek mértékét csak tájékoztató adatként tartalmazta. Nem határozta meg továbbá azt sem, hogy a 100 hónapos türelmi idő után mennyi lesz a törlesztőrészek összege annak ellenére, hogy az ennek kiszámításához szükséges adatok a szerződéskötéskor rendelkezésre álltak. Nem ismert, hogy napi több devizaárfolyam esetén az átszámítás során melyiket kell alkalmazni.

Kifejtette, hogy a megállapodás az elégtelen árfolyamkockázati tájékoztatás miatt is tisztességtelen. A kockázatfeltáró nyilatkozat nem egyértelmű, nem világos, hiszen nem említi meg annak lehetőségét, hogy az árfolyam a szerződéskötéskori árfolyam többszörösére is nőhet. Ezért nem az írásbeli, hanem a szerződéskötéskor szóban elhangzott tájékoztatás alapján kell megítélni azt, hogy a fogyasztó mekkora árfolyamkockázat viselésére köteles. Az a körülmény, hogy ő a szerződéskötéskor törlesztési biztosítást is kötött, azt támasztja alá, hogy kellő gondossággal járt el, az árfolyamkockázatot azonban - az elégtelen tájékoztatás miatt - így sem tudta felmérni, ha ismerte volna annak valós mértékét, a szerződést nem kötötte volna meg. Ezért a megállapodás a tájékoztatási kötelezettség megsértése miatt a Hpt. 203. §-a (6) és (7) bekezdésébe, továbbá az 1959. évi Ptk. 205. §-ának (3) bekezdésébe ütközik, így az

1959. évi Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése alapján semmis, sérti a 93/13/EGK irányelvet (a továbbiakban: az Irányelv) és a 2005/29/EK irányelvet, nem felel meg a 2/2014. Polgári jogegységi határozatnak, továbbá az Európai Unió Bírósága által C-26/13. és C-96/14. szám alatt meghozott ítéleteknek, így az az 1959. évi Ptk. 209-209/A. §-ai alapján tisztességtelen.

Rámutatott, hogy az I-II. rendű alperesek képesek voltak a szerződéskötéskor arra, hogy kiszámítsák a várható devizaárfolyamokat, a szerződés egyes szabályai pedig alátámasztják azt, hogy számítottak az árfolyamok jelentős emelkedésére, ennek ellenére erről a felperest nem tájékoztatták, így a megállapodás sérti a Hpt. 58-59. §-ait is.

Kérte, hogy az ítélet tábla függessze fel a per tárgyalását az Európai Unió Bírósága előtt C-38/17., C-118/17. és C-621/17. szám alatt indult előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig, arra hivatkozott ugyanis, hogy ezek az eljárások jelen pernek előkérdései.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helyes indokai alapján történő helybenhagyására irányult.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a bizonyítékok logikus és okszerű mérlegelésével, túlnyomórészt helyesen állapította meg. Azt az ítélet tábla a perrel érintett kölcsönszerződés III.2. pontja alapján csupán annyiban pontosította, hogy a törlesztőrészletek forintban kifejezett mértéke csak a futamidő első öt évében (60 hónapjában) volt független az esetleges árfolyam- és hiteldíj változástól azzal, hogy e változások miatt meg nem fizetett hiteldíj ebben az időszakban a tőketartozást növelte. A törlesztőrészletek forintösszegét a II. rendű alperes az első öt év (60 hónap) során először a futamidő első hat hónapjára, utána pedig - a megállapodásban foglalt szabályok szerint - az ezt követő 4 és fél évre határozta meg. A futamidőnek - a 100 hónapos türelmi időből még hátralévő - következő 40 hónapjára a kizárólag hiteldíjat tartalmazó törlesztőrészletek forintösszegét az I. rendű alperes által az adott részlet esedékességét megelőző napon alkalmazott deviza eladási árfolyam alapján kellett meghatározni. A 100 hónapos türelmi időszak eltelte után pedig a felperes a hiteldíj mellett a tőketartozás megfizetésére is kötelessé vált, amelynek forintösszegét a II. rendű alperes szintén az I. rendű alperes által az adott részlet esedékességét megelőző napon alkalmazott deviza eladási árfolyam alapulvételével állapította meg.

Az így pontosított tényállás alapján az elsőfokú bíróság jogszerűen utasította el a felperes keresetét, az ítélet tábla az elsőfokú ítéletben kifejtett indokolással is egyetért, azt megismételni nem kívánja, csupán a fellebbezés tükrében emeli ki az alábbiakat.

1./ Lehetetlen szolgáltatás

A 6/2013. Polgári jogegységi határozat indokolásának III/2/d) pontja szerint „a deviza alapú kölcsönszerződés, jellemzően, nem lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés és mivel a pénztartozás a lehető legfajlagosabb szolgáltatás, annak teljesítése lehetetlenülni sem tud mindaddig, amíg a teljesítés helyén törvényes fizetőeszköz létezik. A forint, amelyben a folyósításra és a törlesztésre sor kerül, valamint a deviza alapú kölcsönszerződésekben megjelölt nyilvántartási devizanemek (svájci frank euró, jen) létező devizanemek. A

szerződések nem irányulnak lehetetlen szolgáltatásra, ha az egyes létező pénznemekről való átszámítás szabályait pontosan, szabatosan meghatározzák. Az pedig, hogy az adós helyzete a szerződés megkötését követően kedvezőtlenül megváltozott - akár személyes körülményeit illetően (pl. munkanélkülivé, keresőképtelenné vált), akár kizárólag az árfolyamváltozás következtében -, nem jelenti azt, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányult volna." Ezért az 1959. évi Ptk. 227. §-ára alapított kereset alaptalan volt.

2./ A jóerkölcs nyilvánvaló sérelme

A felperes azon érvelése sem foghatott helyt, hogy a kölcsönszerződés nyilvánvaló sérti a jóerkölcsöt. A 6/2013. Polgári jogegységi határozat indokolásának III/2/b) pontja szerint ugyanis „a deviza alapú kölcsönszerződések megkötésére azért került sor, mert az adós célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett jusson kölcsönhöz. Erre csak úgy volt lehetőség, ha devizában adósodik el, ami egyben azt jelenti, hogy vállalja az árfolyamváltozás kockázatát, melynek iránya, mértéke előre nem látható, nem kiszámítható. Önmagában a múltbeli tendenciák nem alapoztak meg a jövőre vonatkozó várakozásokat, még akkor sem, ha abból esetleg az árfolyam gyengülésének tendenciájára lehetett következtetni, különös tekintettel arra, hogy az adott időszakban más tényezők, például az euró övezethez történő csatlakozás lehetősége, deklarált célja, ellentétes tendencia kialakulását is előre vetítette; ekkor úgy tűnt, hogy a kockázatot rövid ideig, az euró céldátumként már kitűzött bevezetéséig kell vállalni. A szerződéses konstrukcióból származó árfolyam kockázatot az adós szempontjából kiegyenlíthette az az előny, amely az alacsonyabb kamatban és törlesztőrészletben mutatkozott, tehát mindkét fél realizálhatott számára fontos előnyöket, az aktuális gazdasági, üzleti érdekeinek megfelelően. Így tehát az adóst terhelő árfolyamkockázat nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek nem tekinthető. A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor ezeket a szerződéseket a társadalom nem ítélte el (BH2012/7/G4.). A szerződéskötést követően bekövetkezett, a fogyasztóra hátrányos változások pedig nem eredményezhetik a szerződés jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségét.”

A II. rendű alperesnek - a forintosítást elrendelő jogszabályokat megelőzően - nem volt olyan kötelezettsége, hogy a felperes tartozását forintra váltsa át, az a magatartás pedig, hogy mindezt erre irányuló kifejezett jogszabályi rendelkezés nélkül nem tette meg, nem jár a jóerkölcs nyilvánvaló sérelmével és nem teszi tisztességtelenné a kölcsönszerződést.

3./ A kezelési költséggel kapcsolatos kikötés tisztességtelensége

Alap nélkül érvelt a felperes azzal is, hogy a szerződés kezelési költséggel kapcsolatos rendelkezése tisztességtelen, az ugyanis a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó, világos és érthető rendelkezésnek minősül, így annak tisztességtelensége az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján nem vizsgálható.

Azt, hogy mi sorolható a főszolgáltatás (a szerződés elsődleges tárgya) és az ellenszolgáltatás körébe, nem vitásan mindig az adott szerződésre vonatkozó anyagi jogi szabályok határozzák meg. Mivel a II. rendű alperes hitelintézetként nyújtott kölcsönt a felperesnek, a szerződésre vonatkozó anyagi jogi szabályokat - lex specialisként -

elsősorban a Hpt. szerződéskötéskor hatályos rendelkezései tartalmazzák, az 1959. évi Ptk. - lex generalisként - csak akkor alkalmazható, ha a Hpt. eltérően nem rendelkezik.

A felek között létrejött kölcsönszerződés főszolgáltatása (a szerződés elsődleges tárgya) a pénzkölcsönnyújtás, amelynek fogalmát a Hpt. 2. számú mellékletének I/10. pontja határozza meg. Eszerint e főszolgáltatás nemcsak a szerződésben írt pénzösszeg rendelkezésre bocsátását foglalja magában (I/10.2. pontjának a) alpontja), hanem a hitelképesség vizsgálatával, a hitel- és kölcsönszerződések előkészítésével, a folyósított kölcsönök nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével, ellenőrzésével és a behajtással kapcsolatos intézkedéseket is (I/10.3. pont).

Azt, hogy a pénzkölcsönnyújtás körébe tartozó főszolgáltatások közül a kamat melyiknek az ellenértéke, speciális jogszabályként szintén a Hpt. 2. számú melléklete határozza meg, amelynek III/7. pontja szerint kamatnak csupán az igénybe vett kölcsönösszeg használatáért és kockázatáért járó ellenszolgáltatás minősíthető, így az nem tartalmazza a hitelintézet Hpt. 2. számú mellékletének I/10.3. pontjában foglalt intézkedéseivel kapcsolatos kiadásait. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes kezelési költségként nem szolgáltatás nélkül követelt ellenszolgáltatást, hanem ez utóbbi tevékenységekkel kapcsolatos költségeit hárította át a felperesre, így az erre vonatkozó szerződéses rendelkezés a főszolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát határozza meg.

Bár az 1959. évi Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. §-ának (5) bekezdése az ilyen kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát nem tette lehetővé, ez ellentétes volt az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdésével, amely alapján a szerződés elsődleges tárgyát és a szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötések is minősíthetőek tisztességtelennek, ha azok nem világosak, vagy nem érthetőek. Mivel pedig az uniós jog a nemzeti joggal szemben elsőbbséget élvez, az 1959. évi Ptk. 209. §-a (5) bekezdésének szerződéskötéskor hatályos normaszövegét félretéve meg kellett vizsgálni, hogy a kezelési költséget megállapító szerződéses rendelkezés világos és érthető-e (2/2014. Polgári jogegységi határozat indokolásának III.1. pontja).

A felperes arra hivatkozott, hogy e kikötés azért nem világos és nem érthető, mert a szerződés nem tartalmazza, hogy a kezelési költség minek az ellenértékét képezi. Ez az érvelés azonban nem volt alapos. Annak megítélése során ugyanis, hogy az adott ellenszolgáltatás felszámítása tisztességes volt-e, nemcsak annak van jelentősége, hogy a szerződés pontosan felsorolja-e, hogy az minek az ellenértéke, hanem annak is, hogy a szerződésre vonatkozó jogszabályokból levezethető-e, hogy az adott ellenszolgáltatást miért kell fizetni, és ha igen, ezzel egy általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak a szerződéskötéskor külön szerződési kikötés nélkül is tisztában kellett-e lennie vagy nem.

A perbeli szerződés például - a hitelezési gyakorlatnak megfelelően - nem tartalmazza, hogy az ügyleti kamatot miért kell fizetni, a kamatfizetési kötelezettség oka azonban a Hpt. fent idézett rendelkezéseiből egyértelműen levezethető. Az pedig, hogy a kamat az idegen pénz használatának és az ezzel kapcsolatos kockázatoknak az ellenértékét képezi, olyan köztudomású ténynek tekinthető, amellyel egy általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak a szerződéskötéskor külön szerződési kikötés nélkül is nyilvánvalóan tisztában kellett lennie.

Ugyanez igaz a kezelési költségre is. Az ugyanis, hogy a kezelési költséget nem szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatásként, hanem a kölcsönszerződés futamideje alatt szükségszerűen felmerülő banki adminisztráció átalányösszegben meghatározott ellenértékeként kell fizetni, a Hpt. fent idézett rendelkezéseiből egyértelműen levezethető. Vita tárgya csupán az lehet, hogy mindezzel egy általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak a szerződéskötéskor külön szerződési kikötés nélkül is tisztában kellett-e lennie, vagy nem.

Az ítélet tábla megítélése szerint erre a kérdésre az az egyértelmű válasz adható, hogy erről a tényről kellő gondosság mellett egy átlagfogyasztónak is tudnia kellett. A 6/2013. Polgári Jogegységi Határozat indokolásának 3. pontja értelmében egy fogyasztótól is minimálisan elvárható az, hogy a szerződés rendelkezéseit alaposan tanulmányozza át, és egyes, általa nem érthető rendelkezésekről külön tájékoztatást kérjen. A BDT2013.2889. szám alatt közzétett eseti döntés szerint pedig a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, az együttműködési kötelezettségnek megfelelően elvárható a fogyasztótól, hogy a nagy összegű és hosszabb távra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt. A szerződési feltételeket tartalmazó okiratot - az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal - át kell tanulmányoznia, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényelhet. A pénzügyi kötelekben - az átlagfogyasztó által nem feltétlenül ismert - szakkifejezések használata, adott esetben matematikai formulák, képletek alkalmazása elkerülhetetlen, azok nem tisztességtelenek önmagában azért, mert megértésük a szerződés elmélyültebb tanulmányozását, esetleg szakember segítségének igénybevételét teszi szükségessé.

Bár a kezelési költség - az ügyleti kamathoz hasonlóan - szakkifejezés, annak alkalmazása a szerződéskötéskori hitelezési gyakorlatban annyira általános és széleskörű volt (azóta is az), hogy egy elvárható gondossággal, azaz a fent írt módon eljáró átlagfogyasztónak a szerződéskötéskor külön szerződési kikötés nélkül is tisztában kellett lennie azzal, hogy a kezelési költség a futamidő alatt szükségszerűen felmerülő banki adminisztráció átalányösszegben meghatározott ellenértékét képezi. Mivel pedig a kezelési költség mértékét a szerződésnek a felperes által elfogadott kikötése világosan és egyértelműen tartalmazza, a felperes az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó világos és egyértelmű rendelkezés tisztességtelenségére nem hivatkozhatott.

A kifejtett okok miatt az elsőfokú bíróság a kezelési költségre vonatkozó szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránti keresetet is helyesen utasította el (BDT2012.2739., Debreceni Ítélet tábla Pf.II.20.356/2016/4., Szegedi Ítélet tábla Pf.II.20.116/2016/4., Győri Ítélet tábla Pf.I.20.065/2016/5., Fővárosi Ítélet tábla 10.Gf.40.198/2016/3., 16.Gf.40.400/2016/6.).

4./ A befektetési elem

Az elsőfokú ítélet részletes és mindenre kiterjedő indokolást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a felperes miért hivatkozott alaptalanul arra, hogy a perrel érintett megállapodás pénzügyi, tőzsdai befektetésre irányuló szerződésnek minősül. Mivel a fellebbezés ebben a körben újabb érvelést nem tartalmaz, az elsőfokú ítéletben foglalt indokolás kiegészítése

a fellebbezés tükrében sem vált szükségessé, így e tekintetben az ítéletábra teljes mértékben az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett helyes indokokra utal vissza.

5./ A Hpt. szabályainak megsértése

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a kölcsönszerződés nem sérti a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének a) pontját. A megállapodás ugyanis a lerovó pénzben, azaz forintban pontosan tartalmazza a kölcsönösszeget, a kirovó pénzben, azaz a svájci frankra történő átszámítás időpontját pedig a folyósítás napjában határozta meg. Attól, hogy a folyósítás napja nem naptárszerűen került meghatározásra, a szerződés az 1/2016. polgári jogegységi határozat 1. pontja értelmében nem ütközik a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének a) pontjába. A kölcsönösszeg átszámításának árfolyamát a megállapodás szintén rögzítette, így ennek hiányára a felperes ugyancsak alap nélkül hivatkozott. Az 1/2016. polgári jogegységi határozat indokolásának III/1/c. pontja értelmében ugyanakkor a szerződés érvénytelensége a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján akkor sem lenne megállapítható, ha a felek nem határozták volna meg az átváltási árfolyamot, hiszen az alkalmazandó árfolyamot a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 törvény) és a DH2 törvény mind a múlt, mind pedig a jövőre vonatkozóan megállapította (BH2017.343.).

A szerződés megfelel a Hpt. 213. §-a (1) bekezdése e) pontjának is, hiszen tartalmazza a törlesztőrészletek számát, esedékességét, az első 100 hónapban fizetendő részletek kirovó pénzben, azaz svájci frankban kifejezett összegét, az átváltási időpontot és az átváltás árfolyamát is. Az 1/2016. polgári jogegységi határozat indokolásának IV/2/c. pontja értelmében ugyanakkor a szerződés érvénytelensége a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján akkor sem lenne megállapítható, ha a felek nem határozták volna meg a törlesztőrészletek átváltási árfolyamát, hiszen az alkalmazandó árfolyamot a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 törvény) és a DH2 törvény mind a múlt, mind pedig a jövőre vonatkozóan megállapította (BH2017.343.). Az a tény, hogy a felek a törlesztőrészletek első 100 hónapot követően fizetendő összegét csupán akként határozták meg, hogy a tőke és a hiteldíj egyszerre fizetendő, szintén nem ütközik a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének e) pontjába. A türelmi időt követő törlesztőrészlet-fizetési kötelezettség tételes meghatározását és a szerződésben történő rögzítését az adott tényállás mellett a szerződés megkötésekor nehezítette, hogy a konstrukció lakástakarék-szerződéssel volt vegyes, továbbá a törlesztőrészletek forintösszegének első 60 hónapban alkalmazott fixálása miatt a tőketartozás a meg nem fizetett hiteldíjak összegével előre nem látható mértékben változhatott. Ezért a türelmi időt követően fizetendő részletek összege ennél pontosabban nem volt meghatározható (BH2017.343.).

A szerződő felek a megállapodásban kifejezetten rögzítették a THM-t, valamint az annak kiszámítása során figyelembe nem vett költségeket, továbbá az ügyleti kamat és a felszámított költségek mértékét is, így a szerződés nem sérti a Hpt. 213. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontjait sem (Kúria Pfv.I.20.376/2016/8.).

6./ Az árfolyamkockázatra vonatkozó megfelelő tájékoztatás hiánya

Az ítéletábra a fellebbezés tükrében mindenekelőtt azt emeli ki, hogy a Hpt. 203. §-ának (6) és (7) bekezdései, valamint az 1959. évi Ptk. 205. §-ának (3) bekezdése alapján fennálló tájékoztatási kötelezettség megsértéséhez (nem, vagy nem a jogszabályoknak megfelelő teljesítéséhez) sem a Hpt., sem pedig az 1959. évi Ptk. nem fűzi a semmisség

jogkövetkezményét. Ezért a kölcsönszerződés a tájékoztatási kötelezettség esetleges megsértése esetén sem minősülhetne - jogszabályba ütközés okán - semmisnek. A 6/2013. Polgári jogegységi határozat indokolásának III/3. pontja szerint a szerződést érintő kockázatokkal kapcsolatos elégtelen tájékoztatás a semmisségi okok közül kizárólag a tisztességtelenség kérdését vetheti fel.

Az elsőfokú bíróság azonban helyesen állapította meg, hogy a per tárgyát képező kölcsönszerződés az árfolyamkockázatra vonatkozó megfelelő tájékoztatás hiánya miatt nem tisztességtelen. Az elsőfokú ítéletben foglalt helyes indokokat az ítélőtábla ebben a körben - kizárólag a fellebbezés miatt - azzal egészíti ki, hogy a felperes már a szerződés létrejöttét megelőzően megfelelő tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatra vonatkozóan, a kölcsönkérelem általa aláírt formanyomtatványa ugyanis világosan és közérthetően tartalmazta az árfolyamkockázat lényegét (működési mechanizmusát), és azt is, hogy az milyen hatást gyakorolhat a fizetési kötelezettségeire (bármilyen mértékben és bármilyen irányban megváltoztathatja azt). Ez a tájékoztatás megfelel a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatában, valamint az Európai Unió Bírósága C-186/16. és C-51/17. számú ítéleteiben foglalt követelményeknek, átlátható és világos (Irányelv 4. cikkének (2) bekezdése), továbbá nem valósít meg megtévesztő kereskedelmi gyakorlatot (2005/29/EK irányelv 7. cikke).

Ezt meghaladó tájékoztatási kötelezettség a II. rendű alperest nem terhelte, a 6/2013. Polgári jogegységi határozat indokolásának III.3. pontja értelmében ugyanis e kötelezettség „nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére. Ahogy arra a Legfelsőbb Bíróság a BH2012/7/G.4. számon közzétett elvi határozatában már rámutatott, a pénzügyi intézménynek nem kellett arról nyilatkoznia, hogy a hosszabb távra kötött szerződés ideje alatt mi lehet az árfolyamváltozás felső határa. Ilyen tartalmú tájékoztatási kötelezettséget egyébként nem is lehetne teljesíteni, mert az árfolyam emelkedésének, csökkenésének nincs pontosan előre látható, kiszámítható mértéke, illetve korlátja, különösen hosszú időintervallum esetén. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete által a Kúria részére 2013. május 31-én adott tájékoztatás szerint, a 2001-2008 közötti időszakban a pénzügyi intézmények sem láthatták előre a jövőbeni árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát. Ezen időszakban a Magyar Nemzeti Bank stabilitási jelentései sem utaltak jelentős árfolyamváltozásra.” Ennek tükrében az elsőfokú bíróságnak nem kellett vizsgálatokat folytatnia arra nézve, hogy a II. rendű alperesnek a szerződés megkötésekor voltak-e, és ha igen, milyen információi voltak az utóbb bekövetkezett jelentős árfolyamváltozásról, azt ugyanis a II. rendű alperes sem láthatta előre, így erre nézve nem is adhatott tájékoztatást a felperesnek. Erre tekintettel a felperes Hpt. 58-59. §-aira alapított érvelése sem volt alapos.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy a felperes - az 1952. évi Pp. 3. §-a (3) bekezdésének megfelelő bírói tájékoztatás ellenére - nem igazolta, hogy a II. rendű alperes eljáró alkalmazottjától olyan tájékoztatást kapott, amely folytán alappal bízhatott abban, hogy az árfolyamváltozás bekövetkezésének esélye csekély vagy annak mértéke korlátozott. Épp ellenkezőleg: az a tény, hogy a felperes törlesztési biztosítást kötött és olyan hitelkonstrukciót választott, amelyben a futamidő első 60 hónapja során fix forintösszegű törlesztőrészeket kell fizetnie, azt jelzi, hogy az árfolyamkockázat jelentőségét és súlyát átlátta, ennek ellenére azt - ezen biztosítékok mellett - viselni

vállalta. Ezért az elsőfokú bíróság jogszerűen utasította el az árfolyamkockázatra vonatkozó megfelelő tájékoztatás hiányára alapított keresetet is.

Nem volt alapos a felperes per tárgyalásának felfüggesztése iránti kérelme sem. A 3/2005. PK-KK vélemény 1. pontja értelmében ugyanis a per tárgyalásának felfüggesztése az ítéltábla előtti eljárásban nem kötelező, hanem csupán egy lehetőség, amelyre csak akkor kerülhet sor, ha a perben bizonyított tények alapján olyan jogkérdés merül fel, amelynek tárgyában más polgári perben - azonos tényekre alapítottnan - az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezték.

A C-38/17. és a C-118/17. számú előzetes döntéshozatali eljárásokban felmerült jogkérdések azonban nem érintik ezt a pert, hiszen:

- a felek a szerződés tárgyát egyértelmű és világos módon határozták meg, így a perre a C-38/17. számú eljárás nem hat ki;
- az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására pedig jelen perben nem került sor, így azt nem érinti a C-118/17. szám alatt indult eljárás sem.

Kétségtelen tény, hogy a C-621/17. számú előzetes döntéshozatali eljárás tárgya egy kezelési költséggel kapcsolatos szerződési kikötés tisztességtelenségének vizsgálata, amelynek érvénytelenségére a felperes jelen perben kifejezetten hivatkozott is. Ennek ellenére azért nem volt indokolt bevárni ezen eljárás befejezését, mert az ítéltábla megítélése szerint az érdemi döntéshez szükséges adatok - az előzetes döntéshozatali eljárás eredményétől függetlenül - rendelkezésre álltak, így a tárgyalás felfüggesztésére nem kerülhetett sor.

A kifejtett okok miatt az ítéltábla a felperes per tárgyalásának felfüggesztése iránti kérelmét - a másodfokú tárgyaláson meghozott végzésével - elutasította, az elsőfokú bíróság ítéletét pedig az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért köteles az I-II. rendű alperesek jogi képviselői munkadíjból álló másodfokú perköltségének egyetemleges megfizetésére (1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése, 82. §-ának (1) bekezdése). Ennek összegét az ítéltábla 30 000 Ft + áfa, azaz 38 100 Ft-ban határozta meg, figyelemmel arra, hogy az I. és a II. rendű alperesek jogi képviselője a fellebbezési ellenkérelmében csupán visszautalt az elsőfokú eljárás során előadott érveire, így a kifejtett munkával és a perértékkel ez a munkadíj állott arányban (32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, (5) és (6) bekezdései, 4/A. §-ának (1) bekezdése). A III. rendű alperes esetében ugyancsak az előbb kifejtettek szerint határozta meg a részére fizetendő másodfokú perköltség összegét.

A felperes illetékfizetésre kiterjedő részleges költségmentessége folytán a fellebbezés le nem rótt illetékét az állam viseli (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, 14. §-a).

Debrecen, 2018. október 18. napján

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Árok Krisztián s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő